

DAMGALAMA EĞİLİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Erkan YAMAN*

Halime GÜNGÖR**

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin damgalama eğilimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma nicel desende oluşturulmuştur. Araştırmada, nedensel karşılaştırma türünden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada damgalama eğilimine dair öğretmen görüşleri taranmıştır. Araştırmaya 655 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Yaman ve Güngör (2013) tarafından geliştirilen Damgalama Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, tek boyutlu varyans analizi, Scheffe testi, iki faktörlü Anova analizi, gözenekler arası çoklu karşılaştırma ve Tukey Testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin damgalama eğilimleri cinsiyete, eğitim durumuna, kıdeme, medeni duruma, görev yapılan kademeye ve dindar hissetme düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğretmenler önyargı eğilimlerini, ayrımcılık ve dışlama eğilimlerini, damgalama eğilimlerini azaltabilecek, odak grup çalışması, terapi grupları gibi eğitici ve geliştirici çalışmalara katılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Damgalama (stigma), damgalama eğilimi, öğretmen görüşleri.

* Doç.Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, eyaman@sakarya.edu.tr

** Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, halime_gngr@yahoo.com

TEACHERS' VIEWS ON STIGMA TENDENCY

Abstract

As we consider educators' responsibility of training new generations healthy, we can say that educators' stigma tendency is no doubt to inhibit fulfilling this responsibility. In this regard, results about teachers' views' on stigma tendency and suggestions are given in this study. The purpose of the study is to determine stigma tendencies of teachers' by using quantitative research methods. Relational survey model of causal-comparative research type is used in research. Teachers' views on stigma tendency are surveyed. Research sample is consisted of 655 teachers. Stigma Scale which is developed by Yaman and Güngör (2013) and personal information form which is prepared by researchers is used for data collection. Independent samples t-test, one way Anova, Scheffe test, two-way Anova, multiple comparison analysis between the pores, and Tukey test was used by analyzing of collected data. According to research results; teachers' stigma tendencies are significantly different according to gender, educational status, seniority, marital status, school type of teachers' studying, level of religious feelings. Teachers should participate to focus groups, therapy groups and so on to reduce discrimination, prejudice and stigma tendency of their own.

Keywords: *Stigma, stigma tendency, teachers' views.*

1. GİRİŞ

Günümüz yaşamında bireyin öncelikle içsel huzuru ve psikolojik dengesinin sağlıklı olması oldukça önemlidir. Örgütsel açıdan bakıldığında, bireyin sağlıklı iletişimini sekteye uğratan, örgütlerin sağlıklı işleminde önemli engeller oluşturan damgalama (stigma), yaşamın her alanında son derece tehlikeli ve olumsuz sonuçları olan bir deneyimdir.

Tüm meslek grubundaki kişileri yetiştiren insan olarak eğitimcilerin damgalama eğilimleri ise eğitim kurumlarının sağlıklı işleyişini ve öğrencilerin kazanımlarını olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Yeni nesillerin sağlıklı yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklar göz önüne alındığında eğitimcilerin damgalama eğilimleri önemli bir veri olarak da düşünülebilir.

Damgalama (stigma) sözlükte leke, kusur, küçük bir iz, doğum lekesi gibi bir işaret anlamına gelir. Günümüzde kullanılan şekliyle ise utanç veya rezillik işareti, kişinin itibarının lekeli ya da kınanmış olması olarak tanımlanmaktadır (Webster, 2008). Damgalanmış birey, kişisel ve sosyal kimliğinde küçümsenen ve değersiz görülen öznitelikler taşır (Hansen, 2001).

bunun yanında damgalamanın genel süreci, bazı özelliklere sahip bireylerin, bu özelliklere sahip olmayanlarca aşağılanmasına işaret eder (Weidner, 1981). Damgalama, kişinin belirli bir sosyal ortamda sahip olduğu (ya da sahip olduğuna inandığı) özneliği ya da özelliğinden dolayı değersiz bir sosyal kimlik taşıdığı zaman gerçekleşir (Crocker, Major ve Steele, 1998; Major ve O'Brien, 2005). Hamlin'e (t.y.) göre ise damgalamanın benlik ve kimlik üzerinde zararlı etkileri bulunmaktadır. Damgalanmış bireyin davranışları öncelikle toplumsal bir tepki olarak başlar ve benlik algısı normalden sapmışa doğru değişir; sonuç olarak yeni bir kimlik kazanan ya da bir damga edinen birey, Goffman'ın deyiimiyle, kendi düşüncelerinde bile bir *hırsız* olur.

Toplumdaki damgalamanın içselleştirilmesi ise bireylerin ciddi şekilde örselenmesine yol açmaktadır (Ersoy ve Varan, 2007). Önyargılı kaynakların pozitif ya da negatif geribildirimleri damgalanmış kişi tarafından buna kendi damgalamasının neden olduğu şeklinde de yorumlanabilir (Crocker, Major ve Steele, 1998; Hansen, 2001). Bu süreçte kişi, somut bir kanıt olmaksızın kendisi için bazı olumsuz değerlendirme ve yargılarda bulunmaya başlayarak toplumun da kendisini değersizleştirdiği ve dışladığı duygusunu yaşamaya başlamaktadır (Can, 2012).

Bilim adamları damgalama yaşayan kişilerin benlik algısının zarar gördüğü konusunda birleşirler. Nitekim Allport (1954) en ünlü yapıtı olan *Önyargının*

Doğası kitabında kendisiyle ilgili olumsuz cümleleri tekrar tekrar duyan kişinin kişiliğinin zedeleneceğini, bu durumda grup baskısının bireyin ego bütünlüğüne zarar vererek normalin tersine düşük bir benlik algısı yaratacağını ifade etmiştir. Diğer yandan, Erikson'a (1956) göre damgalama az gelişmiş bir kişilik oluşumuna neden olarak benliğin (ego) tam şekillenmesine engel teşkil eder. Diğer yandan örneğin öğretmenler, öğrencilerin hayatında kilit rol oynayan bireylerdir. Öğretmenlerin damgalama eğilimi yüksek olduğunda öğrencilerin hayatında ve benlik algısında zararlı sonuçların oluşması olağandır.

Kizzie (2009) tarafından öğrenme güçlüğü yaşayan Afro-Amerikalı ergenlere karşı damgalamanın araştırıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, özel eğitime muhtaç bireylere yönelik damgalamanın bazı öğrencilerin okul ile ilgili olumlu hislerini, akademik özgüvenini ve okul ortamında başarı ve faaliyetlere katılımını engellediği bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin yeterlilik ve okula ait hissetme duygularına temel olan motivasyonlarının artmasında öğretmen ve veli desteğinin önemli olduğu ve kız öğrencilerin damgalayıcı tutumlardan erkek öğrencilere oranla daha az etkilendiği bulgulanmıştır.

Ayrıca, Karabekiroğlu, Memik, Özel, Toros, Öztıp ve Yaman (2009) tarafından gerçekleştirilen Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerdeki yedi üniversite hastanesi çocuk psikiyatrisi kliniğine gelen hastaların anne-babaları ve öğretmenleri arasında DEHB ve otizm ile ilgili yanlış değerlendirmeler ve damgalamanın incelendiği çalışmanın sonuçları da oldukça dikkat çekicidir. Çalışmanın bulgularına göre, DEHB'ye ilişkin damgalama düzeyi ile otizme ilişkin damgalama ve DEHB'ye ilişkin yanlış değerlendirme düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler arasında, doğu illerinde ve eğitim düzeyi daha düşük ailelerde damgalama düzeyi daha yüksek bulunurken, öğretmenlerin yarısından fazlası DEHB ve otizmi olan çocukların

ayrı sınıflarda okutulması gerektiğini belirtmiştir. Pek çok ana-babanın da damgalama ve ayrımcılık korkusuyla, DEHB tanısı ayrıca çocuklarının engelli olduklarını gizleme (Yaman, 2012) eğiliminde oldukları bulgular arasındadır.

Spagnolo (2009) tarafından on iki-on üç yaş ergenlerde ruhsal hastalıklara karşı gelişen stereotipik yargıların kendi yaş gruplarına karşı tutumlarına yansımaya düzeyi ölçülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, ergenlerin birbirine karşı tavırları normalde sert olmasına rağmen ruhsal hastalık yaşayan kişilerle zaman geçirdiklerinde ve bu hastalıkla ilgili bilgileri olduğunda damgalayıcı tavırlarının azaldığı ve kabul düzeylerinin arttığı bulunmuştur.

Öğretmenlerin öğrencilerini aydınlatması asli görevleridir. Öğretmenler bir bakıma öğrencilerin aynasıdır. Öğretmenlerin damgalayıcı tutumlarının düşük olması öğrencilerine de olumlu olarak yansiyabilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Zonguldak İlinde ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin damgalama eğilimlerine dair görüşlerini belirlemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin damgalama eğilimine dair görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırma nicel araştırma desenindedir. Araştırmada, nedensel karşılaştırma türünden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2006). Araştırmada damgalama eğilimine dair öğretmen görüşleri taranmıştır. Araştırmanın evrenini Zonguldak İlinde resmi okullarda (İlköğretim ve Lise) görev yapan 5328 öğretmen oluşturmaktadır (Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2011–2012 yılı istatistikleri). Örneklem seçiminde okulun bulunduğu ilçe esas alınmıştır. Araştırmaya 655 öğretmen katılmıştır.

Katılımcıların %54'ü (n=351) erkek, %45'i (n=304) kadın; %8'i önlisans mezunu (n=49), %86'sı (n=561) lisans mezunu, %7'si (n=45) yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların %27'sinin kıdem 1-5 yıl (n=177), %23'ünün kıdem 6-10 yıl (n=153), %20'sinin kıdem 11-15 yıl (n=130), %16'sının kıdem 16-20 yıl (n=104), %14'ünün kıdem 21 yıl ve üstüdür (n=91). Katılımcıların %24'ü (n=158) bekar, %75'i (n=489) evli, %1'i (n=8) boşanmıştır. Katılımcıların %70'i (n=455) ilköğretimde, %17'si (n=108) meslek lisesinde, %14'ü (n=92) genel lisede görev yapmaktadır. Katılımcıların %5'i (n=31) kendini düşük olarak dindar hissetmekte, %57'si (n=372) orta düzeyde dindar hissetmekte, %17'si yüksek (n=113) düzeyde dindar hissetmekte, %21'i (n=139) ise hiçbirine katılmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %7'si (n=47) beden sağlığında sıkıntı yaşamakta, %3'ü (n=19) psikolojik sağlığında sıkıntı yaşamaktadır, %1'i (n=3) fiziksel engelli yine %1'i (n=4) hem beden hem psikolojik sağlığında sıkıntı yaşamakta ve %88'i (n=582) sağlık sorunu yaşamamaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Yaman ve Güngör (2013) tarafından geliştirilen Damgalama Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Damgalama Ölçeği'nin maddelerinin derecelendirilmesinde 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kısmen katılıyorum, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum olmak üzere 5li likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. 5 dereceli Likert tipi hazırlanmış olması dolayısıyla ölçekten alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan ise 110'dur. Damgalama Ölçeği'nden 55 (2,5-orta değer ile 22-madde sayısı çarpılarak) puanın altında alan bireylerin damgalama eğiliminin düşük, üstünde olan bireylerin ise damgalama eğiliminin yüksek olduğu söylenebilir. Damgalama Ölçeği 22 maddeden ve ayrımcılık ve dışlama, etiketleme, önyargı ve psikolojik sağlık olarak 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin birinci faktörü varyansı %13.4, ikinci faktörü %11.01, üçüncü faktörü

%10.02, dördüncü faktörü %8.18 oranında açıklamaktadır. Faktörlerden birincisinin özdeğeri 5.261, ikincisinin özdeğeri 1.80, üçüncüsünün özdeğeri 1.345, dördüncüsünün özdeğeri 1.194 olup dört faktör birlikte toplam varyansın 43.633'ünü açıklamaktadır. Ölçekte ters puanlanmış madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0.84, Spearman-Brown korelasyon katsayısı 0.85 ve Guttman split-half değeri ise 0.85 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Yapılan analizlerde, *Damgalama eğilimine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyete, eğitim durumuna, kıdeme, medeni duruma, çalışılan kademeye, dindarlık düzeyine, sağlık durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?* alt probleminin analizinde; cinsiyete göre anlamlılık düzeyinin belirlenmesinde bağımsız örneklem t-testinden; eğitim durumu, kıdem, medeni durum, çalışılan kademe, dindarlık düzeyi, sağlık durumu açısından anlamlılık düzeyinin belirlenmesinde ise Tek Boyutlu Varyans Analizi'nden yararlanılmıştır. Varyans analizi sonucunun anlamlı çıkması durumunda farkın kaynağını belirlemek amacıyla da Scheffe testi uygulanmıştır. *Öğretmenlerin damgalama eğiliminde bağımsız değişkenlerin ortak etkisinin* analizinde İki Faktörlü Anova Analizi'nden yararlanılmış, gözenekler arası çoklu karşılaştırma yapılarak farkın kaynağını belirlemek için ise Tukey Testi'nden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Öğretmenlerin damgalama eğiliminin cinsiyete göre analizi Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Damgalama Eğilimlerine İlişkin Algılarına Ait t-Testi Sonuçları

D.Ö. Boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S. S.	S. E. M.	F	t	Sd	p																																																							
Ayrımcılık ve Dışlama	Erkek	351	10,67	3,68	,19661	,119	2,884	653	,004																																																							
	Kadın	304	9,83	3,75	,21520					Etiketleme	Erkek	351	14,13	4,27	,22787	1,402	4,692	653	,000	Kadın	304	12,62	3,90	,22399	Psikolojik Sağlık	Erkek	351	14,02	3,24	,17324	1,342	5,128	653	,000	Kadın	304	12,69	3,36	,19282	Önyargı	Erkek	351	13,21	3,11	,16596	1,965	-3,389	653	,001	Kadın	304	14,07	3,42	,19600	Toplam	Erkek	351	52,04	10,90	,58160	,004	3,288	653	,001
Etiketleme	Erkek	351	14,13	4,27	,22787	1,402	4,692	653	,000																																																							
	Kadın	304	12,62	3,90	,22399					Psikolojik Sağlık	Erkek	351	14,02	3,24	,17324	1,342	5,128	653	,000	Kadın	304	12,69	3,36	,19282	Önyargı	Erkek	351	13,21	3,11	,16596	1,965	-3,389	653	,001	Kadın	304	14,07	3,42	,19600	Toplam	Erkek	351	52,04	10,90	,58160	,004	3,288	653	,001	Kadın	304	49,23	10,92	,62649										
Psikolojik Sağlık	Erkek	351	14,02	3,24	,17324	1,342	5,128	653	,000																																																							
	Kadın	304	12,69	3,36	,19282					Önyargı	Erkek	351	13,21	3,11	,16596	1,965	-3,389	653	,001	Kadın	304	14,07	3,42	,19600	Toplam	Erkek	351	52,04	10,90	,58160	,004	3,288	653	,001	Kadın	304	49,23	10,92	,62649																									
Önyargı	Erkek	351	13,21	3,11	,16596	1,965	-3,389	653	,001																																																							
	Kadın	304	14,07	3,42	,19600					Toplam	Erkek	351	52,04	10,90	,58160	,004	3,288	653	,001	Kadın	304	49,23	10,92	,62649																																								
Toplam	Erkek	351	52,04	10,90	,58160	,004	3,288	653	,001																																																							
	Kadın	304	49,23	10,92	,62649																																																											

Tablo 1'e göre, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *ayrımcılık ve dışlama* $t(653)= 2.884$, $p<.01$, *etiketleme* $t(653)= 4.692$, $p<.01$, *psikolojik sağlık* $t(653)= 5.128$, $p<.01$ ve *önyargı* $t(653)= 3.389$, $p<.01$ boyutlarında ve *genel damgalama eğiliminde* $t(653)=3.288$, $p<.01$ cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek öğretmenlerin *ayrımcılık ve dışlama*, *etiketleme* ve *psikolojik sağlığa* yönelik damgalama eğilimlerinin ($\bar{X} = 10.67$, $\bar{X} = 14.13$, $\bar{X} = 14.02$), kadın öğretmenlerden ($\bar{X} = 9.83$, $\bar{X} = 12.62$, $\bar{X} = 12.69$) daha fazla olduğu; kadın öğretmenlerin ise damgalama eğilimlerinin *önyargı* boyutunda ($\bar{X} = 14.07$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 13.21$) daha fazla olduğu söylenebilir. Ayrıca erkek öğretmenlerin *genel damgalama eğilimlerinin* ($\bar{X} = 52.04$) kadın öğretmenlerden ($\bar{X} = 49.23$) daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Eğitim Durumuna Göre Öğretmenlerin Damgalama Eğilimlerine İlişkin Algılarına Ait Tek Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	S. S.	Sd (G. arası)	Sd (Gr. içi)	F	p	Anlamlı Fark
Ayrımcılık ve Dışlama	Önlisans	49	11,37	3,69	2	652	3,482	,031	Önlisans-Lisansüstü
	Lisans	561	10,27	3,76					
	Lisansüstü	45	9,36	3,16					
	Toplam	655	10,28	3,74					
Etiketleme	Önlisans	49	12,37	3,79	2	652	1,811	,164	-
	Lisans	561	13,54	4,18					
	Lisansüstü	45	13,29	4,29					
	Toplam	655	13,43	4,17					
Psikolojik Sağlık	Önlisans	49	14,06	4,04	2	652	2,539	,080	-
	Lisans	561	13,42	3,29					
	Lisansüstü	45	12,51	3,39					
	Toplam	655	13,40	3,36					
Önyargı	Önlisans	49	13,12	4,02	2	652	1,601	,203	-
	Lisans	561	13,70	3,24					
	Lisansüstü	45	12,98	2,81					
	Toplam	655	13,61	3,28					
Toplam	Önlisans	49	50,92	12,37	2	652	1,353	,259	-
	Lisans	561	50,92	10,92					
	Lisansüstü	45	48,13	10,10					
	Toplam	655	50,73	10,99					

Tablo 2'ye göre, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda eğitim durumu bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=3.482$, $p<.05$. Farkın eğitim durumuna göre hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre önlisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{X} = 11.37$) damgalama eğilimlerinin *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda lisansüstü mezunu öğretmenlere ($\bar{X} = 9.36$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin eğitim durumu bakımından *etiketleme*, *psikolojik sağlık*, *önyargı* boyutlarında ve *genel damgalama eğilimlerine* ilişkin görüşleri ise benzerdir, $F(2,652)=1.811$, $F(2,652)=2.539$, $F(2,652)=1.601$, $F(2,652)=1.353$, $p>.05$.

Tablo 3. Kıdeme Göre Öğretmenlerin Damgalama Eğilimlerine İlişkin Algılarına Ait Tek Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Kıdem	N	$\bar{X}$	S. S.	Sd (G. ars)	Sd (Gr. içi)	F	p	Anlamlı Fark
Ayrımcılık ve Dışlama	1-5yıl	177	9,94	4,03	4	650	2,616	,034	-
	6-10yıl	153	10,32	3,60					
	11-15yıl	130	11,15	4,08					
	16-20yıl	104	9,78	3,43					
	21ve üstü	91	10,25	2,97					
	Toplam	655	10,28	3,74					
Etiketleme	1-5yıl	177	13,40	3,85	4	650	3,142	,014	-
	6-10yıl	153	14,06	4,75					
	11-15yıl	130	13,91	4,08					
	16-20yıl	104	12,82	3,94					
	21ve üstü	91	12,46	3,91					
	Toplam	655	13,43	4,17					
Psikolojik Sağlık	1-5yıl	177	12,45	3,28	4	650	5,669	,000	11-15yıl-1-5yıl
	6-10yıl	153	13,46	3,60					
	11-15yıl	130	13,95	2,90					
	16-20yıl	104	13,71	3,28					
	21ve üstü	91	14,05	3,48					
	Toplam	655	13,40	3,36					
Önyargı	1-5yıl	177	14,30	3,19	4	650	5,616	,000	1-5yıl-16-20yıl
	6-10yıl	153	13,56	3,46					
	11-15yıl	130	13,95	3,09					
	16-20yıl	104	12,99	3,29					
	21ve üstü	91	12,58	3,07					
	Toplam	655	13,601	3,28					
Toplam	1-5yıl	177	50,08	10,59	4	650	2,443	,046	-
	6-10yıl	153	51,39	12,04					
	11-15yıl	130	52,95	10,94					

16-20yıl	104	49,30	10,53
21ve üstü	91	49,35	10,08
Toplam	655	50,73	10,99

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *psikolojik sağlık* boyutunda kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(4,650)=5.669$, $p<.01$. Farkın kıdeme göre hangi yıllar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre 11-15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 13.95$) ve 21 yıl ve üstü kıdemi olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 14.05$) damgalama eğilimlerinin *psikolojik sağlık* boyutunda 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenlere ($\bar{x} = 12.45$) göre daha fazla olduğu söylenebilir. Ayrıca, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *önyargı* boyutunda kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(4,650)=5.616$, $p<.01$. Farkın kıdeme göre hangi yıllar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 14.3$) damgalama eğilimlerinin *önyargı* boyutunda 16-20 yıl kıdemi olan öğretmenlere ($\bar{x} = 12.99$) ve 21 yıl ve üstü kıdemi olan öğretmenlere ($\bar{x} = 12.58$) göre daha fazla olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin kıdem bakımından *ayrımcılık ve dışlama, etiketleme* boyutlarında ve *genel damgalama eğilimlerine* ilişkin görüşleri ise benzerdir, $F(4,650)=2.616$, $F(4,650)=3.142$, $F(4,650)=2.443$, $p>.05$.

Tablo 4. Medeni Duruma Göre Öğretmenlerin Damgalama Eğilimlerine İlişkin Algılarına Ait Tek Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	S. S.	Sd (GA.)	Sd (G.İ.)	F	p	Anlamlı Fark
Ayrımcılık ve Dışlama	Bekar	158	10,23	3,997	2	652	,437	,646	-
	Evli	489	10,28	3,64					
	Boşanmış	8	11,50	4,53					
	Toplam	655	10,28	3,74					
Etiketleme	Bekar	158	13,61	3,899	2	652	,427	,652	-
	Evli	489	13,36	4,21					
	Boşanmış	8	14,37	6,76					
	Toplam	655	13,43	4,17					
Psikolojik Sağlık	Bekar	158	12,63	3,27	2	652	5,874	,003	Evli-Bekar
	Evli	489	13,67	3,36					
	Boşanmış	8	12,87	2,90					
	Toplam	655	13,40	3,36					
Önyargı	Bekar	158	14,35	3,097	2	652	6,323	,002	Bekar-Evli
	Evli	489	13,35	3,29					
	Boşanmış	8	14,87	3,87					
	Toplam	655	13,61	3,28					
Toplam	Bekar	158	50,83	10,85	2	652	,295	,745	-
	Evli	489	50,65	11,01					
	Boşanmış	8	53,62	13,40					
	Toplam	655	50,73	10,99					

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *psikolojik sağlık* boyutunda medeni durum bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=5.874$, $p<.05$. Farkın medeni duruma göre hangi durumlar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre evli olan öğretmenlerin ($\bar{X} = 13.67$) damgalama eğilimlerinin *psikolojik sağlık* boyutunda bekâr olan öğretmenlere ($\bar{X} = 12.63$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Ayrıca, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *önyargı* boyutunda medeni durum bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=6.323$, $p<.05$. Farkın medeni duruma göre hangi durumlar arasında olduğunu belirlemek üzere

yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre bekâr olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 14.35$) damgalama eğilimlerinin *önyargı* boyutunda evli olan öğretmenlere ($\bar{x} = 13.35$) göre daha fazla olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin medeni durum bakımından *ayrımcılık ve dışlama, etiketleme* boyutlarında ve genel damgalama eğilimlerine ilişkin görüşleri ise benzerdir, $F(2,652)=.437$, $F(2,652)=.427$, $F(2,652)=.295$, $p>.05$.

Tablo 5. Görev Yaptıkları Kademeye Göre Öğretmenlerin Damgalama Eğilimlerine İlişkin Algılarına Ait Tek Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Kademe	N	$\bar{x}$	S. S.	Sd (G. A)	Sd (G.i.)	F	p	Anlamlı Fark
Ayrımcılık ve Dışlama	İlköğretim	455	9,99	3,62	2	652	10,484	,000	Meslek L - iÖO
	Meslek Lisesi	108	11,77	4,13					
	Genel Lise	92	10,01	3,43					
	Toplam	655	10,28	3,74					Meslek Genel L
Etiketleme	İlköğretim	455	13,18	4,07	2	652	4,194	,015	Meslek L - iÖO
	Meslek Lisesi	108	14,46	4,37					
	Genel Lise	92	13,49	4,27					
	Toplam	655	13,43	4,17					
Psikolojik Sağlık	İlköğretim	455	13,36	3,41	2	652	2,314	,100	-
	Meslek Lisesi	108	13,96	2,92					
	Genel Lise	92	12,97	3,54					
	Toplam	655	13,40	3,36					
Önyargı	İlköğretim	455	13,49	3,37	2	652	3,432	,033	Meslek L - iÖO
	Meslek Lisesi	108	14,35	3,22					
	Genel Lise	92	13,33	2,797					
	Toplam	655	13,61	3,28					
Toplam	İlköğretim	455	50,02	10,77	2	652	7,967	,000	Meslek L - iÖO
	Meslek Lisesi	108	54,55	11,46					
	Genel Lise	92	49,79	10,66					
	Toplam	655	50,73	10,99					Meslek Genel L

Tablo 5'e göre, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *ayrımçılık ve dışlama* boyutunda görev yapılan kademe bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=10.484$, $p<.01$. Farkın görev yapılan kademeye göre hangi eğitim kademeleri arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ($\bar{x} = 11.77$) damgalama eğilimlerinin *ayrımçılık ve dışlama* boyutunda ilköğretimde görev yapan öğretmenlere ($\bar{x} = 9.99$) ve genel lisede görev yapan öğretmenlere ($\bar{x} = 10.01$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin damgalama eğilimleri *etiketleme* boyutunda görev yapılan kademe bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=4.194$, $p<.05$. Farkın görev yapılan kademeye göre hangi eğitim kademeleri arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ($\bar{x} = 14.46$) damgalama eğilimlerinin *etiketleme* boyutunda ilköğretimde görev yapan öğretmenlere ($\bar{x} = 13.18$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin damgalama eğilimleri *önyargı* boyutunda görev yapılan kademe bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=3.432$, $p<.05$. Farkın görev yapılan kademeye göre hangi eğitim kademeleri arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ($\bar{x} = 14.35$) damgalama eğilimlerinin *önyargı* boyutunda ilköğretimde görev yapan öğretmenlere ($\bar{x} = 13.49$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin damgalama eğilimleri görev yapılan kademe bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(2,652)=7.967$, $p<.01$. Farkın görev yapılan kademeye göre hangi eğitim kademeleri arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ($\bar{x} = 54.55$) damgalama eğilimlerinin ilköğretimde görev yapan öğretmenlere ($\bar{x} = 50.02$) ve genel lisede görev yapan öğretmenlere ($\bar{x} = 49.79$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin görev yapılan kademe bakımından *psikolojik sağlık* boyutunda damgalama eğilimlerine ilişkin görüşleri ise benzerdir, $F(2,652)=2.314$, $p>.05$.

Tablo 6. Kendini Dindar Hissetme Düzeylerine Göre Öğretmenlerin Damgalama Eğilimlerine İlişkin Algılarına Ait Tek Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Dindar Hissetme Düzeyi	N	$\bar{x}$	S. S.	Sd (GA)	Sd (Gi)	F	p	Anlamlı Fark
Ayrımcılık ve Dışlama	Düşük	31	9,35	4,09	3	651	,912	,435	-
	Orta	372	10,39	3,73					
	Yüksek	113	10,06	3,67					
	Hiçbiri	139	10,39	3,72					
	Toplam	655	10,28	3,74					
Etiketleme	Düşük	31	12,61	4,68	3	651	7,518	,000	Orta-Hiçbiri Yüksek-Hiçbiri
	Orta	372	13,72	4,00					
	Yüksek	113	14,33	4,68					
	Hiçbiri	139	12,12	3,75					
	Toplam	655	13,43	4,169					
Psikolojik Sağlık	Düşük	31	12,29	3,31	3	651	3,541	,014	-
	Orta	372	13,64	3,19					
	Yüksek	113	13,68	3,77					
	Hiçbiri	139	12,79	3,39					
	Toplam	655	13,40	3,36					
Önyargı	Düşük	31	12,54	3,73	3	651	1,472	,221	-
	Orta	372	13,74	3,25					
	Yüksek	113	13,70	3,64					

	Hiçbiri	139	13,42	2,93					
	Toplam	655	13,61	3,28					
	Düşük	31	46,81	12,16					
	Orta	372	51,49	10,97					
Toplam	Yüksek	113	51,77	11,48	3	651	3,843	,010	_
	Hiçbiri	139	48,73	9,98					
	Toplam	655	50,73	10,99					

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin beden sağlığında sıkıntı yaşama, psikolojik sağlığında sıkıntı yaşama, fiziksel engel durumu, hem beden sağlığı hem psikolojik sağlık bakımından sıkıntı yaşama ve sağlıklı olma durumları açısından *ayrımcılık ve dışlama, etiketleme, psikolojik sağlık, önyargı* boyutlarında ve *genel damgalama eğilimlerine* ilişkin görüşleri benzerdir, $F(4,650)=1.060$, $F(4,650)=.493$, $F(4,650)=.829$, $F(4,650)=.624$, $F(4,650)=.708$, $p>.05$.

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin damgalama eğilimleri *etiketleme* boyutunda kendini dindar hissetme düzeyi bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F(3,651)=7.518$, $p<.01$. Farkın görev yapılan kendini dindar hissetme düzeyine göre hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre kendini orta düzey dindar hisseden öğretmenlerin ($\bar{x} = 13.72$) ve yüksek düzey dindar hisseden öğretmenlerin ($\bar{x} = 14.33$) damgalama eğilimlerinin etiketleme boyutunda hiç dindar hissetmeyen öğretmenlere ($\bar{x} = 12.12$) göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin kendini dindar hissetme düzeyi bakımından *ayrımcılık ve dışlama, psikolojik sağlık, önyargı* boyutlarında ve *genel damgalama eğilimlerine* ilişkin görüşleri benzerdir, $F(3,651)=.912$, $F(3,651)=3.541$, $F(3,651)=1.472$, $F(3,651)=3.843$, $p>.05$.

Tablo7. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Eğitim Kademesi ve Sağlık Durumlarına Göre Etiketleme Eğilimlerine İlişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Sağlık Durumu	Kademe İlköğretim		S. S.	Meslek Lisesi		S. S.	Genel Lise		S. S.	Toplam		S. S.
	N	$\bar{x}$		N	$\bar{x}$		N	$\bar{x}$		N	$\bar{x}$	
Beden Sağlığı	36	12,64	4,27	7	15,86	5,87	4	15,00	2,59	47	13,32	4,52
Psikolojik Sağlık	13	10,92	4,33	4	16,25	4,27	2	22,50	,71	19	13,26	5,57
Fiziksel Engel	0	–	–	0	–	–	3	16,67	3,05	3	16,67	3,05
Beden sağlığı ve psikolojik sağlık	4	12,75	2,99	0	–	–	0	–	–	4	12,75	2,99
Hiçbiri	40	13,30	4,04	97	14,29	4,27	83	13,08	4,14	582	13,44	4,11
Toplam	45	13,18	4,07	108	14,46	4,369	92	13,49	4,27	655	13,43	4,17

Varyansın Kaynağı	K. T.	Sd	K. O.	F	p
Kademe	340,117	2	170,058	10,049	,000
Sağlık Durumu	122,350	4	30,588	1,808	,126
Kademe * Sağlık Hata	295,156	4	73,789	4,360	,002
Hata	10898,055	644	16,922		
Toplam	129573,000	655			

Tablo 7'ye göre, öğretmenlerin görev yaptıkları eğitim kademesi açısından bakıldığında, öğretmenlerin *etiketleme* eğilimlerine ilişkin algıları arasında anlamlı fark bulunmuştur [F (2,644)= 10.049; p<0.01]. Eğitim kademesi, öğretmenlerin etiketleme eğilimlerinde etkilidir. Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin damgalama eğilimleri daha yüksektir ($\bar{x} = 14.46$).

Öğretmenlerin sağlık durumu ve öğretmenlerin görev yaptıkları eğitim kademesi değişkenlerinin, *etiketleme* eğilimleri üzerindeki ortak etkisi incelendiğinde, ortak etkinin anlamlı olduğu görülmektedir [F (4,644)= 4.360; p<0.01]. Öğretmenlerin sağlık durumlarına göre *etiketlemeye* ilişkin damgalama eğilimlerinin, görev yaptıkları eğitim kademesi açısından farklılık gösterdiği

anlaşılmaktadır. İki bağımsız değişkenin *etiketleme* eğilimi üzerindeki ortak etkisi manidar olduğundan gözenek ortalama puanları incelenmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Etiketleme Eğilimine Yönelik Kademe ve Sağlık Durumuna Göre Gözenek Ortalama Puanlarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Tukey HSD(a,b)	Gözenek	N	$\bar{x}$	Anlamlı Fark
	İlköğretim (41*)	402	9,9801	
	Beden sağlığı ve psikolojik sağlık	Meslek Lisesi (42*)	11,8351	42-41*
		Genel Lise (43)	9,7711	42-43*

*Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (2-yönlü)

Tablo 8 incelendiğinde, gözenekler arası çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre; hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin *etiketleme* eğiliminin ($\bar{x} = 11.83$), hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve ilköğretimde çalışan öğretmenlerden ($\bar{x} = 9.98$) ve hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve genel lisede çalışan öğretmenlerden ($\bar{x} = 9.77$) daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Eğitim Kademesi ve Sağlık Durumlarına Göre Damgalama Eğilimlerine İlişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Sağlık Durumu	Kademe İlköğretim			Meslek Lisesi			Genel Lise			Toplam		
	N	$\bar{x}$	S. S.	N	$\bar{x}$	S. S.	N	$\bar{x}$	S. S.	N	$\bar{x}$	S. S.
Beden Sağlığı	36	48,77	10,56	7	56,71	15,49	4	55,25	5,12	47	50,51	11,31
Psikolojik Sağlık	13	48,08	17,18	4	57,75	6,13	2	72,50	,71	19	52,68	16,36
Fiziksel Engel	0	-	-	0	-	-	3	60,00	8,54	3	60,00	8,54
Beden sağlığı ve psikolojik sağlık	4	49,50	11,90	0	-	-	0	-	-	4	49,50	11,90
Hiçbiri	402	50,20	10,56	97	54,26	11,38	83	48,61	10,21	582	50,64	10,77
Toplam	455	50,02	10,78	108	54,55	11,47	92	49,79	10,66	655	50,73	10,99

Varyansın Kaynağı	K. T.	Sd	K. O.	F	p
Kademe	1644,329	2	822,165	7,029	,001
Sağlık Durumu	1003,675	4	250,919	2,145	,074
Kademe * Sağlık	1392,602	4	348,150	2,976	,019
Hata	75331,268	644	116,974		
Toplam	1764846,000	655			

*Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (2-yönlü)

Tablo 9'a göre, öğretmenlerin *damgalama eğilimlerine* ilişkin beden sağlığında sıkıntı yaşayan öğretmenlerin algı ortalaması ($\bar{x} = 50.51$), psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan öğretmenlerin algı ortalaması ($\bar{x} = 52.68$), fiziksel engeli olan öğretmenlerin algı ortalaması ($\bar{x} = 60.00$), hem beden sağlığında hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan öğretmenlerin algı ortalaması ($\bar{x} = 49.50$), sağlıklı olan öğretmenlerin algı ortalaması ($\bar{x} = 50.64$) arasında anlamlı bir fark

bulunmamıştır [F (4,644)= 2.145; p>0.05]. Öğretmenlerin sağlık durumu, öğretmenlerin *damgalama eğilimi* üzerinde etkili değildir.

Öte yandan, öğretmenlerin görev yaptıkları eğitim kademesi açısından bakıldığında, öğretmenlerin *damgalama eğilimine* ilişkin algıları arasında anlamlı fark bulunmuştur [F (2,644)= 7.029; p<0.01]. Öğretmenlerin görev yaptıkları eğitim kademesi değişkeni, öğretmenlerin *damgalama eğilimleri* üzerinde etkili olmuştur. Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin *damgalama eğilimleri* daha yüksektir ($\bar{X} = 54.55$).

Öğretmenlerin sağlık durumu ve öğretmenlerin görev yaptıkları eğitim kademesi değişkenlerinin, *damgalama eğilimi* üzerindeki ortak etkisi incelendiğinde, ortak etkinin anlamlı olduğu görülmektedir [F (4,644)= 2.976; p<0.05]. Öğretmenlerin sağlık durumlarına göre *damgalama eğilimlerinin*, görev yaptıkları eğitim kademesi açısından farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. İki bağımsız değişkenin *damgalama eğilimi* üzerindeki ortak etkisi manidar olduğundan gözenek ortalama puanları incelenmiştir (Tablo 12).

Tablo 10. Öğretmenlerin Damgalama Eğilimine Yönelik Kademe ve Sağlık Durumuna Göre Gözenek Ortalama Puanlarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Tukey HSD(a,b)	Gözenek	N	$\bar{X}$	Anlamlı Fark	
	Beden sağlığı ve psikolojik sağlık	İlköğretim (41*)	402	48,6145	42-41*
		Meslek Lisesi (42*)	97	54,2577	
		Genel Lise (43)	83	48,6145	

*Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır (2-yönlü)

Tablo 10 incelendiğinde, gözenekler arası çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre; hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin *damgalama eğiliminin* ($\bar{x} = 54.26$), hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve ilköğretimde çalışan öğretmenlerden ($\bar{x} = 42.61$) ve hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve genel lisede çalışan öğretmenlerden ($\bar{x} = 48.61$) daha fazla olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin damgalama eğilimleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek öğretmenlerin *ayrımcılık ve dışlamaya, etiketlemeye ve psikolojik sağlığa* yönelik damgalama eğilimlerinin kadın öğretmenlerden daha fazla olduğu, kadın öğretmenlerin ise damgalama eğilimlerinin *önyargı* boyutunda, erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin damgalama eğilimleri *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda eğitim durumu bakımından anlamlı bir fark göstermektedir. Önlisans mezunu öğretmenlerin *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda damgalama eğilimleri, lisansüstü eğitim alan öğretmenlere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Coy (2010) tarafından ruhsal hastalık ve madde bağımlıları ile kentsel bölgelerde çalışan lisans ve lisansüstü düzeyde yüz elli yedi psikolojik danışmanın katılımı ile iş stresi ve damgalayıcı tutumlar arasındaki ilişkinin ve farklılıkların araştırıldığı çalışmada, her iki grup psikolojik danışmanın iş stresleri arttıkça damgalayıcı tutumlarının arttığı bulunmuştur.

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *psikolojik sağlık* boyutunda ve *önyargı* boyutunda kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir. 11–15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin ve 21 yıl ve üstü kıdemi olan öğretmenlerin *psikolojik sağlığa* yönelik damgalama eğilimlerinin, 1–5 yıl kıdemi olan öğretmenlere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin ise *önyargı* boyutunda 16-20 yıl kıdemi olan öğretmenlere ve 21 yıl ve üstü kıdemi olan öğretmenlere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 11 yıl ve üstü kıdemi olan öğretmenler psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan kişileri daha fazla damgalıyorken, 1-5 yıl kıdemi olan öğretmenlerin ise önyargılarının daha fazla olduğu görülmektedir. Genç öğretmenlerin önyargıları yoğun olarak gözükürken, yaş ilerledikçe önyargının damgalamaya dönüşmesi ilgi çekicidir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin damgalama eğilimleri *psikolojik sağlık* boyutunda, *önyargı* boyutunda ve *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda medeni durum bakımından anlamlı bir fark göstermektedir. Evli olan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin *psikolojik sağlık* boyutunda bekâr ve boşanmış olan öğretmenlere göre daha fazla olduğu, bekâr olan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin *önyargı* boyutunda evli ve boşanmış olan öğretmenlere göre daha fazla olduğu, boşanmış olan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda bekâr ve evli öğretmenlere göre daha fazla görülmüştür. Ögel (2010) tarafından yapılan alkol ve madde bağımlılarına yönelik damgalama ile ilgili araştırmada madde bağımlılarına yönelik damgalamada, bağımlıların kişilik özellikleri, suç işleme durumları, kullanılan maddenin özellikleri, komorbid ruhsal hastalıklarının olması, sosyo ekonomik düzey gibi özelliklerin yanında cinsiyet özellikleri ve medeni durumlarının da doğrudan etkili olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlerin damgalama eğilimleri *ayrımcılık ve dışlama, etiketleme, önyargı* boyutlarında ve *genel damgalama eğiliminde* görev yapılan kademe bakımından anlamlı bir fark göstermektedir. Meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin *ayrımcılık ve dışlama* boyutunda ve *genel damgalama eğiliminde* ilköğretimde ve genel lisede görev yapan öğretmenlere göre daha fazla olduğu, meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin *etiketleme* ve *önyargı* boyutlarında ilköğretimde görev yapanlara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sağlık durumlarına göre etiketlemeye eğilimi ve damgalama eğilimlerinin, görev yaptıkları eğitim kademesi açısından da farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sağlık durumu ve eğitim kademesi bağımsız değişkelerinin öğretmenlerin etiketleme eğilimi ve damgalama eğilimi üzerindeki ortak etkisi manidar olduğundan, gözenekler arası çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre; hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin etiketleme eğiliminin ve damgalama eğiliminin, hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve ilköğretimde çalışan öğretmenlerden ve hem beden sağlığı hem de psikolojik sağlığında sıkıntı yaşayan ve genel lisede çalışan öğretmenlerden daha fazla olduğu söylenebilir. Sonuç olarak meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, kendini orta düzey ve yüksek düzey dindar hisseden öğretmenlerin damgalama eğilimleri, *etiketleme* boyutunda, hiç dindar hissetmeyen öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Nitekim, Varas-Díaz ve diğerleri (2010) tarafından Puerto Rico'da HIV/AIDS damgalaması yönünden sağlık çalışanlarında dini inancın rolünün araştırıldığı çalışmada seksen sağlık çalışanı ile mülakat yapılmış, dört yüz yirmi bir sağlık çalışanına ise anket uygulanmış, kendisini yüksek düzeyde dindar olarak tanımlayan ve

inancının gereklerini yerine getirdiğini söyleyen katılımcıların HIV/AIDS damgalaması yüksek düzeyde iken, dini inancın önemli olmadığını ve dini aktivitelerle katılmadığını ifade eden katılımcıların ise HIV/AIDS damgalamasının düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlerin damgalama eğilimlerinin bir boyutuyla öğrencilere de yansiyebileceği düşünülürse, öncelikle öğretmenlerin küçük gruplar halinde önyargı eğilimlerini, ayrımcılık ve dışlama eğilimlerini, damgalama eğilimlerini azaltabilecek, odak grup çalışması, terapi grupları gibi eğitici ve geliştirici çalışmalara katılmaları önemlidir. Bireysel olarak öğretmenlerin kendilerindeki damgalama eğilimini fark edebilecekleri psikolojik destek almaları sağlanabilir. Çünkü bireylerin damgalama eğilimlerini iyileştirebilme yolunda adım atabilmeleri için öncelikle hangi alanlarda damgalama eğilimine sahip olduklarını fark etmeleri ve durumu kabul etmeleri gerekir.

Her öğretmenin mesleği ile ilgili deneyimli ve alanında uzman kişilerden süpervizyon alması, süpervizyon sırasında mesleki açıdan kendindeki eksiklikleri, öğrenciye olumsuz yansıyan taraflarını, kendindeki eksik yönleri fark etmesi önemlidir. Denetim süreci daha yapıcı ve verimli hale getirilmeli, öğretmenler için etkili bir değerlendirme yapılarak ihtiyaçları ve kendini geliştirmesi gereken yönlerle ilgili gereken destek sağlanmalıdır. Denetimde fark edilen eksikliklerin cezaya yönelik boyutu ele alınmadan, öğretmenlerin desteklenerek bireysel eksikliklerinin tamamlanarak yapıcı bir süreç yaşamaları gerekmektedir. Öğretmen alımlarında yapılan sınavların yanında psikolojik testlerin de uygulanması yönetmeliklerde yerini alabilir.

KAYNAKÇA

- Allport, G. W. (1954). *The Nature of prejudice*. New York: Addison-Wesley.
- Can, G. (2012). *Madde Bağımlılığı Tanısı Alan Bireylerin Sosyal İşlevsellik ve İçselleştirilmiş Damgalanma Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Crocker, J., Major, B. & Steele, C. (1998). "Social Stigma". *Handbook of Social Psychology-Volume 2*. (Der.) D.T. Gilbert, & S.T. Fiske. Boston, MA: McGraw-Hill. 504-553
- Coy, P. (2010). *Study of the Relationship between Job-Related Stress and Stigmatizing Attitudes toward Mental Illness of Graduate- and Undergraduate-Level Counselors*. Unpublished Doctoral Dissertation, Capella University.
- Erikson, E. (1956). "The Problem of Ego-identity." *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 4: 56-121.
- Ersoy, M. A. ve Varan, A. (2007). "Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği Türkçe Formu'nun Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması". *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18 (2): 163-171.
- Hamlin, J. (t.y.). *Labeling Theory*. Unpublished Lecture Notes. 21 Mayıs 2012 tarihinde [http://www.d.umn.edu/cla/faculty/jhamlin/2311/Labeling %20 Theory.pdf](http://www.d.umn.edu/cla/faculty/jhamlin/2311/Labeling%20Theory.pdf) adresinden alınmıştır.
- Hansen, J. J. (2001). Coping mechanisms of the stigmatized: Methods of protecting self-worth. *Discovery—The UCSB Journal of Undergraduate Research*. 20 Nisan 2012 tarihinde <http://www.heart-intl.org/Comp/CopingMechanisms.htm> adresinden alınmıştır.
- Karabekiroğlu, K., Cakin-Memik, N., Özcan-Özel, Ö., Toros, F., Öztop, D., & Yaman, A. K. (2009). "DEHB ve Otizm ile İlgili Bilgi Düzeyleri ve Damgalama: Sınıf Öğretmenleri ve Ana-Babalarla Çok Merkezli Bir Çalışma". *Klinik Psikiyatri*, 12: 79–89.

- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kizzie, K. T. (2009). *It's Just a Disability or Is It? Stigma, Psychological Needs, and Educational Outcomes in African American Adolescents with Learning-Related Disabilities*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Michigan, Ann Arbor
- Major, B. & O'Brien, L. T. (2005). "The Social Psychology of Stigma". *Annual Review of Psychology*, 56: 393–421.
- Ögel, K. (2010). *Sigara, alkol ve madde kullanım bozuklukları: Tanı, tedavi ve önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Spagnolo, A. B. (2009). *Examining The Effect of Anti-Stigma Messages on The Attitudes of Early Adolescents*. Unpublished Doctoral Dissertation, New Jersey University of Medicine and Dentistry, New Jersey
- Varas-Díaz, N., Neilands, T.B., Malavé Rivera, S. & Betancourt, E. (2010). « Religion and HIV/AIDS Stigma: Implications for Health Professionals in Puerto Rico ». *Glob Public Health*, 1-18.
- Webster, M. (2008). *Merriam-Webster's advanced learner's english dictionary*. Springfield: Merriam-Webster Inc.
- Weidner, G. (1981). *The Stigmatizing Effect of Rape and Abortion*. Unpublished Doctoral Dissertation, Kansas State University, Manhattan.
- Yaman, E. (2012, June). Mentally handicapped children of parents with children of the acceptance level. Proceeding that presented in *15th International Conference Educational Reform in the 21st Century in Balkan Countries*, Romania.
- Yaman, E. & Güngör, H. (2013). "Damgalama (Stigma) Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25): 251-270.
- MEB, 2011–2012 yılı istatistikleri. 20 Nisan 2012 tarihinde www.zonguldak.meb.gov.tr adresinden alınmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

The general process of stigmatization is referred to as denigration of an individual who possesses certain attributes by individuals who lack these attributes (Weidner, 1981). Stigmatized individuals possess (or are believed to possess) some attribute, or characteristic, that conveys a social identity that is devalued in a particular social context (Crocker, Major and Steele, 1998; Major and O'Brien, 2005). Scientists have merged in stigma is a damaged self-concept. On the other hand, according to Erikson (1956) stigma prevented the ego (i.e. self) from fully forming, causing an underdeveloped personality. Teachers play a key role in the life of students. When teachers' stigma tendencies are high, it is so possible to get harmful effects on students' lives and self-concepts. As we consider educators' responsibility of training new generations healthy, we can say that educators' stigma tendency is no doubt to inhibit fulfilling this responsibility. In this regard, results about teachers' views on stigma tendency and suggestions are given in this study.

The purpose of the study is to determine stigma tendencies of teachers' by using quantitative research methods. Relational survey model of causal-comparative research type is used in research. Teachers' views on stigma tendency are surveyed. Research sample is consisted of 655 teachers. Stigma Scale which is developed by Yaman and Güngör (2013) and personal information form which is prepared by researchers is used for data collection. Independent samples t-test, one way Anova, Scheffe test, two-way Anova, multiple comparison analysis between the pores, and Tukey test was used by analyzing of collected data. According to research results; teachers' stigma tendencies are significantly different according to gender, educational status,

seniority, marital status, school type of teachers' working, level of religious feelings.

According to research results; stigma tendencies of male teachers in discrimination and exclusion subscale, labeling subscale and psychological health subscale are higher than female teachers; on the other hand, stigma tendencies of female teachers in prejudice subscale are higher than male teachers. Stigma tendencies of teachers who had foundation degree in discrimination and exclusion subscale are higher than teachers who had masters or PhD degree. Stigma tendencies of teachers who are 11-15 years of seniority and stigma tendencies of teachers who are 21 or more years of seniority in psychological health subscale are higher than teachers who are 1-5 years of seniority. On the other hand, stigma tendencies of teachers who are 1-5 years of seniority in prejudice subscale are higher than teachers who are 16-20 years of seniority and teacher who are 21 or more years of seniority. Teachers who are 11 years or more seniority stigmatize to people who have been living with psychological illness more than the others, teachers who are 1-5 years of seniority have prejudiced more than the others. Stigma tendencies of married teachers in psychological health subscale are higher than single or divorced teachers; stigma tendencies of single teachers in prejudice subscale are higher than married or divorced teachers; stigma tendencies of divorced teachers in discrimination and exclusion subscale are higher than married or single teachers. Stigma tendencies of teachers who have been working in vocational high schools in discrimination and exclusion subscale and total of stigma scale are higher than teachers who have been working in primary school and academic high school; stigma tendencies of teachers who have been working in vocational high schools in labeling subscale and prejudice subscale are higher than teachers who have been working in primary school.

Furthermore; according to research results, stigma and labelling tendencies of teachers due to their health status are significantly different according to teachers' school type of working. In addition, stigma tendency of teachers who have high and mid level religious feelings in labelling subscale are high than stigma tendencies of teachers who have no religious feelings. Teachers should participate to focus groups, therapy groups and so on to reduce discrimination, prejudice and stigma tendency of their own.